

22.05.2019

Ärende/31

§ 176

Den av ledamoten Seija Muurinen väckta motionen om ett projekt för främjande av välbefinnande och hälsa hos äldre

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden bordlade stadsfullmäktige ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar den av ledamoten Seija Muurinen väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Seija Muurinen och 16 andra ledamöter föreslår i sin motion ett projekt för främjande av välbefinnande och hälsa hos äldre.

Stadsstyrelsen hänvisar till utlåtandena och konstaterar att det enligt kommunallagen är en av kommunens viktigaste uppgifter att främja invånarnas välbefinnande och hälsa. Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) förpliktar kommunen att främja och upprätthålla befolkningens hälsa, välfärd, arbets- och funktionsförmåga och sociala trygghet. Lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (den s.k. äldreomsorgslagen 980/2012) förpliktar kommunens olika sektorer att samarbeta i att stödja den äldre befolkningens välbefinnande, hälsa, funktionsförmåga och förmåga att klara sig på egen hand.

I Helsingfors stadsstrategi 2017–2021 har främjandet av välbefinnande och hälsa (Hyte) och äldre helsingforsare beaktats. Enligt strategin skapar Helsingfors samarbetsstrukturer för främjande av hälsa och välfärd i staden och framhäver ökandet av rörligheten till ett pilotprojekt inom hälsa och välfärd. Dessutom har varje helsingforsare (såväl den unga, den äldre som den funktionshindrade) en möjlighet att leva ett upplevelserikt och bra liv och få det behövliga stödet och tjänster i alla

skeden i livet. Den fungerande staden är en fördel särskilt för äldre och de som behöver stöd och hjälp. Målet är att tidigare än förr nå ut till de stadsbor som behöver hjälp och stöd - särskilt till dem som behöver mycket stöd eller vård. Helsingfors lockar aktivt de äldre att röra på sig, till motion och kultur.

Ledarskaps- och samordningsstrukturen för främjandet av välbefinnande och hälsa godkändes av stadsstyrelsen 14.5.2018 (§ 350). Det nya verksamhetssättet stärker ledarskapet av främjandet av välbefinnande och hälsa som en del av stadens ledarskapssystem och dess uppföljning. Välbefinnandet och hälsan främjas som en del av stadens årliga ekonomi- och verksamhetsplanering.

Styr- och expertgrupper inom främjandet av välbefinnande och hälsa inledde sin verksamhet hösten 2018. Styrgruppen för Hyte-projektet har till uppgift att styra verkställandet av främjandet av välbefinnande och hälsa inom sektorerna och nätverken och säkerställa att målen och åtgärderna syns i sektorernas årliga verksamhetsplaner. Styrgruppen för Hyte har dragit riktlinjerna för prioriteterna och målen för främjandet av välbefinnande och hälsa i Helsingfors för fullmäktigeperioden. Ett prioritetsområde är att stärka äldre invånares funktionsförmåga och delaktighet. De strategiskt viktiga temahelheterna bildar ett Hyte-nätverk som består av multiprofessionella arbetsgrupper med likartade uppgifter och innehåll. Stadens seniorprogram och äldrerådet utgör en del av stadens Hyte-nätverk.

Styrgruppen för Hyte styr beredningen av välfärdsplanen för Helsingfors. Styrgruppen för Hyte har dragit riktlinjerna för prioriteterna för välfärdsplanen på stadens nivå i syfte att främja välbefinnande och hälsa och för de mål och åtgärder och den uppföljning som hänför sig till dessa. Lagstiftningen bestämmer att det ska göras upp en välfärdsplan godkänd av stadsfullmäktige för barn och unga och för seniorer. I Helsingfors uppfyller välfärdsplanen på stadens nivå dessa förpliktelser i lagstiftningen. Välfärdsplanen utgår från en beskrivning av välfärds- och hälsovårdstjänsterna för helsingforsarna. Dessa anges i rapporten Helsingfors nuläge och utveckling 2016 och i omvärldrapporten 2017. Välfärdsplanen för äldre (Stadens seniorprogram) kommer att bli en del av stadens välfärdsplan för fullmäktigeperioden. Stadskansliets enhet delaktighet och rådgivning har huvudansvaret för beredningen och förverkligandet av välfärdsplanen för äldre. De äldre deltar i beredningen av programmet och delaktigheten syns också i hur programmet genomförs och bedöms. Beredningen har skett och kommer att ske i samarbete med äldrerådet, alla stadens sektorer och andra viktiga aktörer.

Stadens seniorprogram samlar ihop stadens sektorer och andra aktörer i de avtalade åtgärdsdelheterna, vilket gör det mer samordnat, effektivt och klientorienterat än tidigare att främja delheterna. Olika aktörer kommer med sin expertis för att utveckla gemensamma teman och det är möjligt att utnyttja servicemöjligheterna i stor omfattning och mångsidigt i syfte att minska skillnaderna i hälsa och välfärd och främja jämlikheten. Både invånarna och sakkunniga identifierar samma utvecklingsbehov i programmets åtgärdsdelheter. Förverkligandet av stadens seniorprogram stöder målet om att minska befolkningens hälso- och välfärdsskillnader.

I stadens seniorprogram har programmets centrala mål, åtgärder och uppföljningsmätare fastställts. Som huvudmål har preliminärt bestämts förbättring av den äldre befolkningens välfärd och funktionsförmåga, stärkning av de äldres boendeförhållanden och möjligheter att bo i det egna hemmet, förbättring av servicekvaliteten och ökning av de äldres möjligheter till aktivt deltagande, påverkan och informationsåtkomst. Åtgärderna i stadens seniorprogram förverkligas i samverkan mellan stadens olika sektorer, organisationer, företag och andra aktörer.

För stadens seniorprograms nästa verksamhetsperiod har det preliminärt planerats åtgärder, bl.a. förbättring av kommunikationen, såsom utvidgning av Seniorinfo och utveckling av det digitala stödet. För äldre över 75 år ordnas verksamhet i områdena i samarbete med servicecentralverksamheten, idrotts- och motionstjänsterna, organisationer och frivilliga. Verksamheten riktas i synnerhet till de områden i vilka det inte finns motionstjänster eller -lokaler och som har en svag socioekonomisk ställning. Tjänsterna inom närståendevården utvecklas vidare så att de blir ännu smidigare och mångformigare. Tjänsterna skräddarsys enligt närståendevårdarens och klientens behov. Kamratstödet för närståendevårdare ordnas också med hjälp av distansförbindelser. Stödformer för arbetande närstående utvecklas. I staden tryggas tillgängligheten inom boende, rörlighet och användning av tjänster. Tjänsterna för äldre utvecklas som en delhet från tidigt stöd till livets slutskede. I utvecklingen av stadens tjänster beaktas minnesvänligheten och andra önskemål från de äldre. Som en del av fortbildningen i sektorerna fortsätter personalens utbildning i de minnessjukas vardag och behov och i hur man möter minnessjuka.

Stadsstyrelsen godkände 3.12.2018 (§ 790) de åtta målområdena och mätarna i motions- och rörlighetsprogrammet i enlighet med projektplanen för programmet och antecknade åtgärdsplanen för 2018–2021. Motions- och rörlighetsprogrammet har för sin del kopplats ihop med välfärdsplanen. I syfte att främja rörligheten hos äldre förverkligas ett innovationsprojekt med stiftelsen Bloomberg Philanthropies och Harvarduniversitetet. Alla stadens sektorer har förbundit sig till att förverkli-

ga utvecklingsprojektet. Dessutom har det i anslutning till motions- och rörlighetsprogrammet inrättats en underarbetsgrupp för tillämplad motion för äldre som under de följande tre åren klarlägger de olika aktörernas roller och verksamhet i syfte att främja motion och välbefinnande hos äldre, effektiviserar kommunikationen och påverkar tillgången på tjänster för äldre. Social- och hälsovårdsväsendet har ställt upp som ett bindande mål att användningen av motionsavtalet i hemvården utvidgas så att ett avtal ingås för minst 70 % av klienterna inom den regelbundna hemvården.

Helsingfors var med om att utarbeta Nylands guidebok för kommuner, en plan för stödande av välbefinnandet hos den äldre befolkningen, som en del av ett spetsprojekt inom äldreomsorg och närståendevård finansierat av social- och hälsovårdsministeriet. Guideboken har gjorts upp i syfte att stöda kommuner i att utarbeta en välfärdsplan för seniorer i enlighet med äldreomsorgslagen. I arbetet deltog en beredningsgrupp för tjänster för äldre i Nyland som består av ledande tjänstemän för äldreomsorgstjänsterna i kommunerna i Nyland. Alla kommuner i Finland kan tillämpa guideboken.

Den nya Hyte-strukturen och Hyte-planen gör verksamheten mer systematisk än tidigare och hjälper även att verkställa främjandet av välbefinnande och hälsa hos äldre. De åtgärder som föreslås i motionen är redan under arbete. Stadsstyrelsen anser att ett särskilt projekt för främjande av välbefinnande och hälsa hos äldre inte är nödvändigt.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Valtuutettu Seija Muurisen aloite
- 2 Lausunto 12.2.2019, ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hanke, Vanhusneuvosto
- 3 Vanhusneuvoston kannanotto stadin ikaohjelmaan_19122018
- 4 Lausunto 14.2.2019, valtuutettu Muurisen aloite, Vammaisneuvosto

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

22.05.2019

Ärende/31

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 06.05.2019 § 310

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Seija Muurisen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 12.02.2019 § 32

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta näkee, että aloitteessa esitetty erillinen ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelma ei ole sellaisenaan kannatettava.

Lisäksi lautakunta toteaa, että mikäli maakuntauudistus toteutuu ja sosiaali- ja terveystoimet siirtyvät maakunnalle, on myös kulttuurin ja vapaa-ajan sektorille luotava toimivat yhteistyörakenteet maakunnan sosiaali- ja terveystoimien ikääntyneiden palvelujen edistämisen ja kehittämisen osalta.

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 yksi kärkihanke on luoda kaupunkiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) yhteistyörakenteet. HYTE-johtamisjärjestelmä hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 16.5.2018. HYTE-työn virkamiesvalmistelua johtaa ohjausryhmä. Tämän ohjausryhmän työn tuloksena Helsingin kaupungille on päätetty laatia yhtenäinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämissuunnitelman. Tähän suunnitelmaan sisällytetään kaikki erilliset lakisääteiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelmat, mukaan luettuna ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelma. Erillinen ikäänty-

neiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelma ei tästä syystä ole sellaisenaan tarpeen.

Helsingin hyvinvointisuunnitelma kokoaa ja ohjaa kaupunkiyhteisiä tekoja kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Helsingin hyvinvointisuunnitelma on konkreettinen toimintaohjelma, joka sisältää tavoitteet, toimenpiteet, oletetut vaikutukset, seurannan sekä toimenpiteiden vastuutahot eri toimialojen ja verkostojen näkökulmasta. Uudessa suunnitelmassa HYTE-tavoitteet ja toimenpiteet ovat aiempaa näkyvämpi osa toimialojen ja kaupunginkanslian talouden ja toiminnan vuosisuunnittelua ja HYTE:ä toteutetaan niin toimialojen perustyössä kuin monialaisissa työryhmissä kaupungin HYTE-verkostossa, joissa osassa on mukana järjestöjä ja muita kumppaneita, kuten esimerkiksi Vanhusneuvosto.

Ikääntyneiden helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioidaan monilla tavoilla Helsingin kaupunkistrategiassa. Nyt valmisteltavassa valtuustokauden HYTE-suunnitelmaluonnoksessa ikäihmiset ovat yhtenä painopisteenä. Tämä HYTE-suunnitelmaluonnoksen painopiste muodostuu Stadin ikäohjelmasta, joka muodostaa kaupungin lakisääteisen suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalousta 5 §, ns. vanhuspalvelulaki).

Stadin ikäohjelmaan on nostettu useita kaupunkiyhteisiä tavoitteita ja kehittämisteemoja. Useat toimenpiteet toteutetaan kaupunkitasoisesti, eli johdetaan usean toimialan yhteistyönä. Stadin ikäohjelmaan on valittu sellaisia keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka olemassa olevan tiedon perusteella on arvioitu kaikkein vaikuttavimmiksi ja tärkeimmiksi ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn ylläpitämisessä. Stadin ikäohjelman toimintakokonaisuus toimii kaupungin suunnitelmana toimenpiteistä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn ylläpitämisessä pyritään tavoitteellisuuteen ja pitkäjänteisyyteen. Työhön ja palveluihin varattavat resurssit päätetään vuosittain kaupungin talousarviossa samoin kuin muut ikäihmisiin kohdistuvat resurssit.

HYTE-työssä liikkuminen on nostettu strategiakärjeksi koko kaupungissa, ja ikääntyneen väestön liikkumista parantavia toimenpiteitä toteutetaan kaupungin liikkumisohjelman avulla. Liikkumisohjelmassa ikääntyneiden ja erityistä tukea tarvitsevien liikkumisen edistämistä varten on perustettu erillinen poikkihallinnollinen työryhmä. Lisäksi liikkumisen kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota myös kaupunkiyhteisen Harvard-Bloomberg-yhteistyön kautta.

22.05.2019

Kaupunkitasoisen HYTE-johtamisrakenteen lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla toimii muita toimialarajat ylittäviä, ikääntyneisiin keskitettyjä osaamisen kehittämisen ja tiedon jakamisen verkostoja, joilla edistetään ikääntyneiden palvelujen kehittämistä. Esimerkiksi toimiala ylläpitää liikunnan, kulttuurin ja vapaaehtoistoiminnan kokoavaa Liikkuvat-verkostoa, joka on avoin kaikille ikääntyneiden kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden kehittämisestä kiinnostuneille.

Maakuntatasoon kiinnittyvien yhteistyörakenteiden valmistelu mahdollista sote- ja maakuntauudistusta varten on ajankohtainen kysymys myös kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla. Kulttuurin ja vapaa-ajan sektorin yhteistyörakenteita on muualla Suomessa hahmoteltu useissa erillisissä, sektorispesifeissä kehittämishankkeissa, esim. KulttuuriSote-hankkeessa. Erillistä valmistelua kulttuurin ja vapaa-ajan osalta ei ole Helsingissä käynnistetty.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Marja-Liisa Komulainen, kehittämisspäälikkö, puhelin: 310 85506
marja-liisa.komulainen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 12.02.2019 § 23

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hanketta koskevasta valtuutettu Seija Muurisen ym. valtuustoaloitteesta seuraavan lausunnon:

"Terveydenhuoltolaki (30.12.2010/1326) velvoittaa kuntaa edistämään ja ylläpitämään väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (28.12.2012/980) velvoittaa kunnan eri toimialoja toimimaan yhteistyössä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.

Helsingin kaupunkistrategiassa on huomioitu vahvasti niin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) kuin ikääntyneet helsinkiläiset. Strategian mukaan Helsinki luo kaupunkiin terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenteet ja nostaa liikkumisen lisäämisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisensä pilottihankkeeksi. Edelleen jokaisella helsinkiläisellä – niin nuorella, ikääntyneellä kuin toimintarajoitteisella –

on mahdollisuus elää kokemusrikasta ja laadukasta elämää ja saada siihen tarvittava tuki ja palvelut kaikissa elämän vaiheissa. Toimiva kaupunki on erityisesti ikääntyneiden sekä tukea ja apua tarvitsevien etu. Päämääränä on tavoittaa entistä aiemmin apua ja tukea tarvitsevat kaupunkilaiset – erityisesti heidät, jotka tarvitsevat paljon tukea tai hoitoa. Helsinki houkuttelee aktiivisesti ikäihmisiä liikkeelle, niin liikunnan kuin kulttuurin pariin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) johtamis- ja koordinoitirakenne on hyväksytty kaupunginhallituksessa 14.5.2018. Uusi toimintatapa vahvistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamista ja koordinoitua osana kaupungin johtamisjärjestelmää ja sen seurantaa. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään osana kaupungin talouden ja toiminnan vuosisuunnittelua.

HYTE ohjaus- ja asiantuntijaryhmät sekä sihteeristö ovat aloittaneet toimintansa syksyllä 2018. HYTE-ohjausryhmän (HYTE-ohry) tehtävänä on ohjata hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimeenpanoa toimialoilla ja verkostoissa sekä varmistaa, että tavoitteet ja toimenpiteet näkyvät vuosittaisissa toimialojen toimintasuunnitelmissa. HYTE-ohry on linjannut Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopisteet ja tavoitteet. Ikääntyneiden toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen on yksi painoalueista. Strategisesti keskeisistä teemakokonaisuuksista koostuu HYTE-verkosto, johon on koottu tehtäviltään samansuuntaisia ja -sisältöisiä monialaisia työryhmiä. Stadin ikäohjelma ja vanhusneuvosto ovat osa kaupungin HYTE-verkostoa.

HYTE-ohry ohjaa Helsingin hyvinvointisuunnitelman valmistelua. HYTE-ohry on linjannut kaupunkitasoisen hyvinvointisuunnitelman pääpainopisteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä niihin liittyvät tavoitteet, toimenpiteet ja seurannan. Lainsäädäntö määrittelee, että lapsille ja nuorille sekä ikäihmisille on oltava kaupunginvaltuuston hyväksymät hyvinvointisuunnitelmat. Helsingissä nyt valmisteilla oleva kaupunkitasoisen hyvinvointisuunnitelma sisältää nämä lainsäädännön velvoitteet. Kaupunginvaltuusto käsittelee hyvinvointisuunnitelmaa keväällä 2019. Hyvinvointisuunnitelman lähtökohtana on helsinkiläisten hyvinvoinnin ja palvelujen kuvaus. Nämä on kuvattu raporteissa Helsingin tila ja kehitys 2016 sekä toimintaympäristöanalyysi 2017. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (Stadin ikäohjelma) tulee olemaan osana kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Se on jatkoa ensimmäiselle Stadin ikäohjelmalle, joka valmistui vuonna 2015. Päävastuu ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman valmistelusta ja toteuttamisesta on kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksiköllä. Valmistelua on tehty ja tehdään yhteistyössä vanhusneuvoston, kaikkien kaupungin toimialojen ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Stadin ikäohjelmassa on määritelty ohjelman keskeiset tavoitteet, toimenpiteet sekä seurannan mittarit. Pää tavoitteiksi on alustavasti määriteltäviä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin ja toimintakyvyn paraneminen, ikääntyneiden asumisolojen ja kotona asumisen mahdollisuuksien vahvistuminen, palvelujen laadun parantaminen ja ikääntyneiden mahdollisuuksien lisääminen aktiiviseen osallistumiseen, vaikuttamiseen ja tiedonsaantiin. Stadin ikäohjelman toimenpiteitä toteutetaan eri toimialojen, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden yhteistyönä.

Stadin ikäohjelman seuraavalle toimintakaudelle alustavasti suunniteltuja toimenpiteitä ovat mm. viestinnän parantaminen, kuten Seniori-Infon laajentaminen ja erilaisen digitaalisen kehittäminen. Yli 75-vuotiaille järjestetään alueellista toimintaa yhteistyössä palvelukeskustoiminnan, liikuntapalvelujen, järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa. Toiminta kohdennetaan erityisesti alueille, joilla ei ole liikuntapalveluja tai -tiloja ja joiden sosioekonominen asema on heikko. Omaishoidon palveluja kehitetään edelleen nykyistä sujuvammiksi ja monimuotoisemmiksi. Palvelut räätälöidään omaishoitajan ja hoidettavan tarpeen mukaan. Omaishoitajien vertaistukea järjestetään myös käyttäen etäyhteyksiä. Työssäkäyvien omaisten tukimuotoja kehitetään. Kaupungissa turvataan esteettömyys asumisessa, liikkumisessa ja palveluiden käyttämisessä. Ikääntyneiden palveluja kehitetään kokonaisuutena varhaisesta tuesta elämän loppuvaiheeseen asti. Helsingin palvelujen kehittämisessä huomioidaan muistiystävällisyys ja muut ikäihmisten erityistarpeet. Osana toimialojen täydennyskoulutusta jatketaan henkilökunnan koulutusta muistisairaiden arjesta ja tarpeista sekä heidän kohtaamisestaan.

Kaupunginhallitus on 3.12.2018 hyväksynyt liikkumisohjelman kahdeksan tavoitealuetta ja ohjelman mittarit ohjelman projektisuunnitelman mukaisesti sekä merkinnyt tiedoksi vuosien 2018–2021 toimenpidesuunnitelman. Liikkumisohjelma on osaltaan kytketty kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan. Helsingin kaupunki on valinnut ikääntyneiden liikkumisen yhteistyökohteeksi Bloomberg Philanthropies -säätiön ja Harvardin yliopiston. Kaikki kaupungin toimialat ovat sitoutuneet kehittämissuunnitelman toteuttamiseen. Lisäksi liikkumisohjelman yhteyteen on perustettu ikääntyneiden, iäkkäiden ja soveltavan liikunnan alatyöryhmä, joka seuraavan kolmen vuoden aikana selkeyttää eri toimijoiden rooleja ja toimintaa ikäihmisten liikkumisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi, tehostaa viestintää ja vaikuttaa ikäihmisten palveluiden saavutettavuuteen. Sosiaali- ja terveystoimi on asettanut sitovaksi tavoitteekseen, että liikkumissopimuksen käyttöä kotihoidossa laajennetaan siten, että vähintään 70 prosentille säännöllisen kotihoidon asiakkaista on tehty liikkumissopimus.

Helsinki oli mukana, osana sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa Ikääntyneiden ja omaishoidon kärkihanketta (I&O), laatimassa Uudenmaalla opasta kunnille ”Suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi”. Opas on tehty tueksi kunnille ns. vanhustalvululain mukaisen ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman laatimiseen. Työskentelyyn osallistui Uudenmaan ikääntyneiden palvelujen valmisteluryhmä, joka koostuu Uudenmaan kuntien vanhustalvulujen johtavista virkamiehistä. Opasta voivat soveltaa kaikki Suomen kunnat.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Uusi HYTE-rakenne ja HYTE-suunnitelma tekevät toiminnasta aiempaa suunnitelmallisempaa ja auttavat myös ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelman, Stadin ikäohjelman, toteuttamista. Aloitteessa esitetyt toimenpiteet ovat jo toteutumassa. Sosiaali- ja terveyslautakunta ei näe erillistä ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hanketta tarpeelliseksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Helsingin kaupunkistrategiassa ja hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu vahvasti koko väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Stadin ikäohjelmassa näkökulmana on koko ikääntynyt väestö. Lisäksi kiinnitetään huomiota erityisesti heikoimmassa asemassa oleviin iäkkäisiin henkilöihin. Ikääntynyt väestö kokonaisuudessaan on terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin näkökulmasta erityisryhmä, vaikka ei olekaan ryhmänä yhtenäinen vaan hyvin moninainen. Ikääntyneet osallistuvat ohjelman valmisteluun ja osallisuus näkyy myös ohjelman toteuttamisessa ja arvioinnissa.

Stadin ikäohjelma kokoaa Helsingin kaupungin toimialat ja muut toimijat yhteen sovitussa toimenpidetkokonaisuudessa, jolloin niiden edistäminen on aiempaa koordinoitumpaa, tehokkaampaa ja asiakaslähtöisempää. Eri toimijat tuovat asiantuntemuksensa yhteisten teemojen kehittämiseen, ja monipuoliset palvelumahdollisuudet saadaan hyödynnettyä laajasti ja monipuolisesti terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi sekä tasa-arvon edistämiseksi. Sekä asukkaat että asiantuntijat tunnistavat samoja kehittämistarpeita ohjelman toimenpidetkokonaisuudessa. Stadin ikäohjelman toteuttaminen tukee väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen tavoitetta."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Helena Soini, erityissuunnittelija, puhelin: 310 46933
helena.soini(a)hel.fi

22.05.2019

Ärende/31

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 12.02.2019 § 20

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon koskien ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hanketta. Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että asia on tärkeä, mutta asian tiimoilta on jo meneillään useita erillisiä hankkeita ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Toimialan yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on mukana kaupungin eri toimialojen muodostamissa työryhmissä, joissa kehitetään ikäihmisten palveluita ja niiden saavutettavuutta. Näitä ovat Hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelma HYTE, jossa tavoitteena on, että kaikki hyvinvointia ja terveyttä edistävät lakisääteiset ohjelmat kootaan yhdeksi ohjelmaksi.

Toimialalla huomioidaan ikäihmisten elinikäisen oppimisen tarpeet erityisesti Helsingin suomenkielisen ja ruotsinkielisen työväenopiston palveluiden osalta. Molemmissa opistoissa ikääntyneet ovat palveluiden keskeinen käyttäjäryhmä ja opistojen palvelut parantavat laajasti ikääntyneiden kaupunkilaisten hyvinvointia.

Helsingin kaupungin suomenkielinen ja ruotsinkielinen työväenopisto tekevät monipuolista ja aktiivista työtä ikäihmisille suunnattujen palvelujen tarjoamiseksi ja kehittämiseksi. Stadin ikäohjelman tavoitteena on ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, joka tulee sisältämään toimenpiteitä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Ohjelman tekemisessä on painotettu eri toimialojen merkitystä suunnittelussa ja toimeenpanossa, ja sen pitää läpäistä toimialojen omat tavoitteet ja toimenpiteet.

Syksyllä 2018 Helsingissä alkoi myös amerikkalaisen Bloombergin säätiön rahoittama ja johtama toimialojen välinen projekti, jonka tavoitteena on kartoittaa ikäihmisten liikkumisen ja aktiivisuuden esteitä ja pyrkiä löytämään pitkäaikaisia ratkaisuja niiden parantamiseksi. Verkostoprojektissa on mukana edustajia kaikilta toimialoilta, ja mukaan kutsutaan ikäihmisiä kokemusasiantuntijoiksi ja haastateltaviksi eri aihealueista.

Lisäksi ikääntyneiden hyvinvointiin liittyviä käynnissä olevia hankkeita ovat Muistiystävällinen Helsinki ja Liikkumisohjelma.

Ikääntyneet työväenopistojen kursseilla ja toiminnassa

Postadress

PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress

Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon

+358 9 310 1641

Telefax

+358 9 655 783

FO-nummer

0201256-6

Kontonr

F10680001200062637

Moms nr

F102012566

Työväenopistot järjestävät kursseja ja tarjoavat opiskelumahdollisuuksia, paitsi omissa toimipisteissään, myös palvelukeskuksissa, kirjastoissa sekä kouluilla eri puolilla kaupunkia. Palvelut ovat hyvin ikäihmisten saavutettavissa. Työväenopisto toimii aktiivisesti yhteistyössä palvelukeskusten kanssa kehittäen palvelukeskuksiin monipuolista kursosiohjelmaa. Kurssisuunnittelussa otetaan huomioon kuntalaisilta tullut palaute. Opistotalot tarjoavat myös paikkoja yhteisöllisyyttä tukeviin tapaamisiin ja kokoontumisiin.

Helsingin suomenkielisessä työväenopistossa ikääntyneet muodostavat lähes kolmanneksen vuotuisesta opiskelijamäärästä. Työväenopistossa opiskeli vuonna 2018 noin 30 000 henkilöä, joista noin 9 900 oli yli 65-vuotiaita. Yli 75-vuotiaiden osuus opiskelijoista oli vuonna 2018 noin 2 500. Erityisesti ikäihmisille suunnattuja kursseja järjestettiin 484, ja niissä annettiin opetusta yhteensä noin 11 500 tuntia. Näitä seniorikursseja ovat mm. tietokoneen ja älypuhelimien käyttökurssit, seniorijumpat ja erityisesti ikäihmisille suunnatut kielikurssit.

Ruotsinkielinen työväenopisto Arbis toimii myös aktiivisesti ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Arbiksessa noin 30 prosenttia kursseille osallistujista on yli 65-vuotiaita. Arbis on lisännyt päiväkurssien määrää lisääntyneen kysynnän vuoksi. Noin 75 prosenttia kursseista järjestetään 7.30–18.00 välisenä aikana. Arbis järjestää erityisesti senioreille suunnattuja kursseja mm. liikunnassa, kotitaloudessa, tietotekniikassa, musiikissa ja yhteiskunnallisissa aineissa. Arbis on ruotsinkielisen senioriverkoston aktiivinen toimija. Verkosto järjestää kymmenkunta tapahtumaa vuosittain, ja suurin niistä on seniorifestivaali, joka järjestetään lokakuun alussa Arbiksessa. Verkostossa on mukana kaupungin eri ruotsinkielisiä toimijoita sekä kolmas sektori ja seurakunnat.

Työväenopiston edustaja on mukana kaupungin vanhusneuvostossa. Vanhusneuvosto pyrkii varmistamaan ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet Helsingissä. Neuvosto vaikuttaa eri toimialojen palveluiden suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista selviytymisen kannalta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää tärkeänä, että ikääntyneiden hyvinvointia vahvistetaan kaupungin kaikilla toimialoilla. Kasvatus- ja koulutuslautakunnan mukaan nykyisen koordinaation ja yhteistyön lisäksi ei tarvita erillistä ikääntyneiden ohjelmaa.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

22.05.2019

Ärende/31

Lisätiedot

Anne Seppänen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 23385
anne.seppanen(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 05.02.2019 § 75

HEL 2018-010591 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset, Stadin ikäohjelma ja liikumisohjelma sisältävät aloitteessa esitetyt ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet eikä erillistä uutta ohjelmaa kannata laatia.

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjaukset toimivat yhtenäisinä koko kaupunkia ja kaikkia toimialoja koskevinä yleisinä linjauksina esteettömyystyössä. Esteettömyyslinjaukset muodostavat kokonaisuuden eri toimialojen omille esteettömyyteen liittyville toteutusohjelmille ja toimialojen kesken käytävälle vuorovaikutukselle. Varsinaiset toteutustoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut määritellään toimialojen omissa toteutusohjelmissa ja toteutussuunnitelmissa.

Esteettömyyslinjaukset on jaettu viiteen painopistealueeseen: kaavoitus ja liikennesuunnittelu, rakennukset, yleiset alueet, asuin ympäristö ja palvelut. Esteettömyyslinjaukset koskevat kaikkia toimialoja, joiden toimintaan kyseinen kokonaisuus liittyy. Kaupunginhallitus hyväksyi esteettömyyslinjaukset 29.10.2012.

Esteettömyyslinjaukset ovat kaikki toimialat kattavan kaupungin sisäisen esteettömyystyöryhmän tärkein työkalu. Esteettömyyslinjauksissa listattujen toimenpiteiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Raportointitapaa kehitetään parhaillaan esteettömyystyöryhmässä.

Stadin ikäohjelma

Stadin ikäohjelma on ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvetausta säädetyn lain mukainen toimeenpanosuunnitelma Helsingissä. Ohjelman valmistelusta vastaa kaupunginkanslian osallisuus ja neuvonta –yksikkö.

Ohjelmassa on:

1) arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väe-

22.05.2019

Ärende/31

stölle tarjolla olevien palvelujen riittävyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

2) määriteltävä tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä ikääntyneelle väestölle tarjottavien palvelujen määrän ja laadun kehittämiseksi.

3) määriteltävä toimenpiteet, joilla kunta vastaa 2 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteutumisesta, sekä arvioitava voimavarat, jotka kunnassa tarvitaan toimenpiteiden toteuttamiseksi.

4) määriteltävä kunnan eri toimialojen vastuut 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisessa; sekä

5) määriteltävä, miten kunta toteuttaa yhteistyötä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tahojen kanssa.

Kaupunkiympäristölautakunta esittää ohjelman täydentämistä siten, että

siihen lisätään jatkossa esitettävät asiat ja näistä esitetään vuosille 2019, 2020 ja 2021 konkreettiset, etenevät tavoitteet, joita kaupunginhallitus, -valtuusto, toimialalautakunnat ja vanhusneuvosto voivat seurata.

Liikkumishjelma

Liikkumishjelman tavoitteena on palauttaa fyysinen aktiivisuus luonnolliseksi osaksi ihmisten jokapäiväistä elämää: lisätään kaupunkilaisten liikkumista ja vähennetään istumista.

Kaupunkistrategiasta johdettavia vaikuttavia teemoja ovat mm.:

- Lisätä kiinnostusta, tietoisuutta ja ymmärrystä liikkumisen moninaisista hyödyistä ja mahdollisuuksista.
- Edistää liikkumista nykyistä kokonaisvaltaisemmin, innovatiivisemmin ja kaupungin yhteisenä asiana.
- Kehittää kaupunkiympäristöä liikkumiseen kannustavaksi.
- Mahdollistaa pienten lasten liikunnallisten perustaidot ja –tottumukset.
- Turvata lasten ja nuorten terveys, fyysinen toimintakyky ja oppimisvalmiudet riittävällä liikkumisella.
- Kannustaa kaupungin henkilöstöä arkiaktiivisuuteen ja liiallisen istumisen vähentämiseen.
- Huomioida ikääntyneiden ja iäkkäiden eriytyneet tarpeet liikkumisen edistämässä.
- Kohdentaa toimenpiteitä erityistä tukea tarvitseviin kohderyhmiin.

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen

22.05.2019

Oma asuinalue ja lähiympäristö ovat eläkeikäisten liikkumisen kannalta erityisen tärkeitä. Tärkeiden päivittäisten palvelujen tulisi olla kävelymatkan päässä. Jotta arjen asiointimatkat ja muukin kävely saadaan lisääntymään, ympäristön esteettömyydestä on huolehdittava kaikkina vuodenaikoina. Esteettömiä reittejä tarvitaan lisää. Ne ovat erityisen tärkeitä vanhemmille eläkeläisille. Esteettömyyteen kuuluvat myös hyvät opasteet, riittävä valaistus ja penkit. Talvikunnossapidossa tulisi priorisoida tietyt jalkakäytävät ja kävelytiet kuten pyöräteiden talvikunnossapidon parantamisessa on tehty.

Kävelyä ja pyöräilyä edistää se, että pyöräily ja jalankulku erotetaan toisistaan aina, kun se on mahdollista. Lähes kaikki osaavat ajaa pyörällä. Nuorempien eläkeläisten kohdalla pyöräilyn lisääminen on hyvä tavoite. Esteettömiä lähiliikuntapaikkoja, viheralueita ja kävelyreittejä tarvitaan joka puolelle kaupunkia.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Pirjo Tujula, esteettömyysasiamies: +358 9 310 38410
pirjo.tujula(a)hel.fi